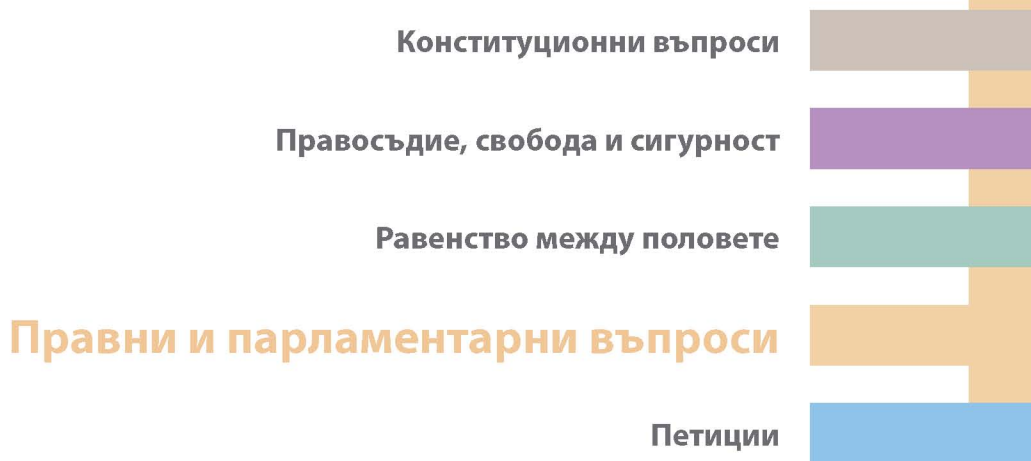

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ ЗА ВЪТРЕШНИ ПОЛИТИКИ

ТЕМАТИЧЕН ОТДЕЛ **C**
ГРАЖДАНСКИ ПРАВА И КОНСТИТУЦИОННИ ВЪПРОСИ

СЪДЕБНОТО ОБУЧЕНИЕ В
ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ОБОБЩЕНИЕ

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ ЗА ВЪТРЕШНИ ПОЛИТИКИ НА ЕС
ТЕМАТИЧЕН ОТДЕЛ „В“: ГРАЖДАНСКИ ПРАВА И
КОНСТИТУЦИОННИ ВЪПРОСИ

ПРАВНИ И ПАРЛАМЕНТАРНИ ВЪПРОСИ

**СЪДЕБНОТО ОБУЧЕНИЕ В ДЪРЖАВИТЕ-
ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

ОБОБЩЕНИЕ

Резюме

Настоящото проучване представя състоянието на съдебното обучение в Европейския съюз, по-специално в областта на правото на ЕС. То представя резултатите от извършено мащабно проучване сред съдии, прокурори и съдебни служители във връзка с опита им в съдебното обучение. То включва и профил на участниците в съдебното обучение на равнище ЕС, както и във всичките 27 държави-членки. В него се съдържат подробни препоръки за преодоляване на препятствията пред участието в съдебно обучение и за насърчаване на най-добри практики в целия ЕС. Проучването е съставено за Европейския парламент от Академията по европейско право (ERA) в сътрудничество с Европейската мрежа за съдебно обучение (EJTN).

Настоящият документ е съставен по искане на комисията по правни въпроси на Европейския парламент.

АВТОРИ

John COUGHLAN
Jaroslav OPRAVIL
Wolfgang HEUSEL

ОТГОВОРЕН АДМИНИСТРАТОР

Danaï PAPADOPOULOU
Тематичен отдел „В” – Граждански права и конституционни въпроси
Европейски парламент
В-1047 Brussels
Ел. поща: poldep-citizens@europarl.europa.eu

ЕЗИКОВА ВЕРСИЯ

Оригинал: EN
Обобщение: BG, CS, DA, DE, EL, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV

ОТНОСНО ИЗДАТЕЛЯ

За връзка с тематичния отдел или абонамент за информационния му бюлетин, моля, пишете на:
poldep-citizens@europarl.europa.eu

Документът е завършен през октомври 2011 г.
© Европейски парламент, Брюксел, 2011 г.

Настоящият документ е достъпен в интернет на адрес:

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies.do?language=EN>
<http://www.ipolnet.ep.parl.union.eu/ipolnet/cms>

ИЗКЛЮЧВАНЕ И ОГРАНИЧАВАНЕ НА ОТГОВОРНОСТТА

За изразените в настоящия документ мнения носи отговорност единствено авторът, като тези мнения не отразяват непременно официалната позиция на Европейския парламент.

Възпроизвеждането и преводът с нетърговски цели са разрешени, при условие че се посочи източникът и издателят получи предварително известие, както и копие.

ОБОБЩЕНИЕ

Целта на настоящото проучване е да представи задълбочен, обективен анализ на съдебното обучение в държавите-членки на ЕС в областта на законодателството на ЕС, правото на други държави-членки и сравнителното право с оглед на:

- описание на настоящото състояние на предоставянето на съдебно обучение в ЕС по отношение на училищата и институциите, отговорни за това обучение;
- съставянето на списък с най-добри практики в съдебното обучение, особено по отношение на правото на ЕС, които да могат да бъдат споделяни в различните сфери на компетентност;
- предоставянето на препоръки относно възможни решения на установените недостатъци в настоящото предоставяне на съдебно обучение на равнище ЕС.

Проучването съдържа:

- профилите на участниците в съдебното обучение на равнище ЕС, включително организации, създадени специално за предоставяне на съдебно обучение, организации, обучаващи съдии и прокурори в допълнение към основната им дейност, и сдружения на съдиите, които предоставят обучение за своите членове;
- профили на участниците в съдебното обучение на национално равнище във всичките 27 държави-членки на Европейския съюз, включително подробности за това как е организирано съдебното обучение във всяка държава-членка, за служителите и бюджетните ресурси, отделени за него, за броя на съдиите, прокурорите и съдебните служители, обучавани всяка година, и друга основна информация;
- резултатите от проучването, възложено като част от проучването, в което на отделните съдии, прокурори и съдебни служители от целия Европейски съюз са зададени въпроси относно техните познания и опит в дела, свързани с правото на ЕС, контактите им с чуждестранни съдебни органи, тяхната оценка на предоставянето на съдебно обучение и други ключови фактори в създаването на обща европейска съдебна култура.

Представено е резюме на данните за целия ЕС относно националните участници в съдебното обучение, както и обобщения на резултатите за целия ЕС от проучванията на съдиите и прокурорите, от една страна, и на съдебните служители, от друга.

Проучването включва сравнителна оценка на събраните данни и информация и дава препоръки относно най-добрите практики и възможните решения за съществуващите недостатъци в съдебното обучение.

Познания и опит в правото на ЕС

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- **Изглежда, че като цяло битката за убеждаване на съдиите и прокурорите, че правото на ЕС е важно за тяхната работа, беше спечелена:** наблюдава се голяма степен на информираност относно значението на правото на ЕС във всички държави-членки и съществува общо впечатление, че броят на делата, свързани с правото на ЕС, се увеличава.

- **Все още липсват конкретни знания относно това кога и къде да се прилага правото на ЕС, най-вече относно използването на процедурата на подаване на преюдициални запитвания:** три пети от съдиите в ЕС заявяват, че изобщо не знаят как да отправят запитване до СЕС или че имат само бегла представа как да го направят.
- **Голям брой съдии и прокурори се обръщат за помощ към онлайн базите данни на ЕС** (например Eur-Lex, Curia), за да получат информация или да разберат приложимите закони по дела, включващи правото на ЕС. **По-малко са онези, които се обръщат към европейските съдебни мрежи по наказателни, граждански и търговски дела,** които са сравнително неизвестни дори сред съдиите, специализирани в тези области.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

➤ Към държавите-членки и техните съдебни органи

- Осигуряване на възможности за съдиите и прокурорите да участват в стажове в съдилищата на ЕС и в други институции на ЕС и в съдилищата на други държави-членки
- Осигуряване на достатъчно места за стажове на съдии и прокурори от други държави-членки
- Редовно информиране на съдиите и прокурорите за развитието на законодателството и прецедентното право на ЕС
- Насърчаване на използването на онлайн бази данни на ЕС на национално равнище

➤ Към Европейския съюз и неговите институции

- Предлагане на стажове в съдилища на ЕС и в други институции
- Осигуряване (или осигуряване на финансиране) за изпращане по електронна поща на информационен бюлетин с редовна актуална информация за развитието на законодателството и прецедентното право на ЕС
- Осигуряване на достъп до онлайн базите данни на ЕС (например Curia, Eur-Lex, European Judicial Atlas) на всички езици на ЕС
- Насърчаване на използването на онлайн бази данни на ЕС на национално равнище
- Насърчаване на информираността относно европейските съдебни мрежи

Езикови познания

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- **88 % от съдиите и прокурорите, участвали в проучването, знаят друг език на ЕС,** освен основния си работен език, като 81 % от тях са посочили английски, 40 % френски, 17 % немски и 10 % испански.

- Въпреки че повечето съдии и прокурори знаят най-малко още един език на ЕС, **относително малък брой го говорят достатъчно добре, за да могат да участват активно в съдебно обучение** или да го използват на професионално равнище. Езиковите бариери представляват основно препятствие пред участието в европейски програми за съдебно обучение.
- **Английският език** е чуждият език, който **се говори от най-голяма част** от съдиите и прокурорите, но също така и **на най-високо ниво**.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- **Към държавите-членки и техните съдебни органи**
 - Премахване на ограниченията върху участието в обучение въз основа на доказателство за езикови умения
- **Към националните участници в съдебни обучения**
 - Осигуряване на езикови обучения за всички съдии, прокурори и съдебни служители
- **Към Европейския съюз и неговите институции**
 - Осигуряване на финансиране за езиково обучение
 - Осигуряване на финансиране за многоезиково обучение
- **Към участниците в съдебно обучение на равнище ЕС**
 - Осигуряване на езикови обучения за всички съдии, прокурори и съдебни служители
 - Предлагане на повече многоезични програми за обучение

Достъп до съдебно обучение

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Съдиите, прокурорите и съдебните служители са изправени пред редица препятствия пред участието си в програми за продължаващо съдебно обучение. **Тези препятствия следва да бъдат преодолени, ако се предвижда увеличаване на броя на обучаваните в областта на правото на ЕС.**
- **Най-значимото препятствие** пред участието в продължаващо съдебно обучение **е организацията на самата съдебна система**, която възпрепятства участието в обучения, тъй като служебната натовареност на обучаваните участници не е намалена и не са им осигурени заместници, докато отсъстват.
- Други значителни препятствия пред участието в програмите за съдебно обучение включват:

- **Липса на информация** относно наличните програми за обучение;
- **Информирание в последния момент** за датите на провеждане на програмите за обучение;
- **Липса на места**, по-специално за съдебен обмен;
- **Липса на финансиране** от работодателите;
- **Противопоставяне от страна на институциите**;
- **Баланс между професионалния и личния живот**;
- **Езикови бариери**.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

➤ **Към държавите-членки и техните съдебни органи**

- Признаване на продължаващото обучение за право и задължение на съдиите, прокурорите и съдебните служители наравно с тяхната обичайна работа
- Отделяне на минимален брой часове/дни в годината за продължаващо обучение и осигуряване на достатъчно финансиране за него
- Заместване на съдии, прокурори и съдебни служители, които са на обучение
- Определяне и подкрепа за обучаващи, които да обучават своите колеги съдии и прокурори в техните сфери на компетентност
- Гарантиране, че всички професии в съдебната система и съдиите и прокурорите на всички инстанции имат подходяща информация и достъп до обучение

➤ **Към националните участници в съдебни обучения**

- Осигуряване на повече обучения на децентрализирани места в периоди, които не съвпадат със съдебни заседания, и редовно провеждане на такива обучения
- Разработване на проекти за обучение, които съчетават обучение на местно равнище и на равнище ЕС в сътрудничество с доставчици на обучение на равнище ЕС
- Предлагање на обучение на всички професии в съдебната система

➤ **Към Европейския съюз и неговите институции**

- Изпращане на покани на работодателите на съдиите, прокурорите и съдебните служители за участие в редовни форуми за очертаване на най-добрите практики в съдебното обучение
- Приемане на препоръки за минималния брой часове/дни в годината за продължаващо обучение
- Вземане предвид на пълните разходи за работодателя за финансиране на обучението:
 - като минимум, приемане на заплатата, плащана на обучаваните служители, като принос на работодателя към разходите за обучение
 - в идеалния случай и покриване на разходите за заместващия персонал

- Осигуряване на финансиране за:
 - проекти за насърчаване на децентрализираното обучение
 - проекти, които комбинират въвеждащо обучение на местно равнище с форуми за напреднали на равнище ЕС
 - програми за обучение за пренебрегвани до този момент професионални групи като съдебни служители
 - фонд за стипендии на съдии, прокурори и съдебни служители за посещаване на европейски програми за обучение, когато няма отпуснати национални средства
 - проучване относно обучението по право на ЕС на адвокати на частна практика

➤ **Към участниците в съдебно обучение на равнище ЕС**

- Разработване на по-децентрализирани програми на обучение и повтарянето им
- Разработване на проекти за обучение, които съчетават обучение на местно равнище и на равнище ЕС в сътрудничество с национални доставчици на обучение
- Осигуряване на по-ранно информиране на националните съдебни органи относно програмите за обучение
- Инвестиране в обучение на обучаващи на национално равнище
- Предлагане на обучение на всички професии в съдебната система

Форми и методи на съдебно обучение

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- **Днес почти всички новопостъпващи в съдебната система са учили право на ЕС** като част от университетското си обучение. Това не се отнася за представителите на по-старите поколения, малка част от които са се обучавали по право на ЕС, Европейската конвенция по правата на човека или правото на друга държава-членка като част от висшето си образование.
- Първоначалното обучение за съдия, прокурор или съдебен служител се различава значително в различните държави-членки както по отношение на формата, така и на продължителността и съдържанието. **Понастоящем около половината от новопостъпващите съдии или прокурори се обучават по право на ЕС като част от първоначалното си обучение.**
- По-вероятно е на съдиите, прокурорите и съдебните служители да бъде предоставено продължаващо обучение в други области, отколкото в правото на ЕС. **Малко над половината съдии и прокурори, участвали в проучването (53 %) са получили продължаващо обучение по право на ЕС или по право на друга държава-членка, но само една трета от тях са преминали такова обучение през последните три години** (т.е. периодът, през който влезе в сила Договорът от Лисабон).
- **Практическите, активни форми на обучение, като например изучаване на отделни казуси, са най-популярни сред съдиите и прокурорите, но**

традиционните форми на обучение (например семинари, курсове и конференции) остават най-често използваните от националните участници в съдебни обучения (използвани съответно от 88 %, 83 % и 76 % от институциите). Изучаването на казуси се използва от едва 61 % от националните участници.

- **Електронното обучение се възприема от много съдии и прокурори като ефективно решение** за съчетаване на обучението с нуждите на професионалния и личния живот, но се предлага от по-малко от две пети от националните участници в съдебното обучение.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

➤ Към държавите-членки и техните съдебни органи

- Инвестиране в технологии за електронно обучение и видеоконференции

➤ Към националните участници в съдебни обучения

- Интегриране на дистанционното обучение към общата стратегия за съдебно обучение
- Повторно използване на материали за обучение, разработени на равнище ЕС
- Използване на изучаването на казуси и по-атраaktivни форми на обучение

➤ Към Европейския съюз и неговите институции

- Осигуряване на финансиране за:
 - проекти за дистанционно обучение
 - проекти за обучение на обучаващи на национално равнище
 - материали за обучение, които могат да бъдат използвани повторно на местно или национално равнище
 - проекти за насърчаване на по-активни и практически форми на обучение

➤ Към участниците в съдебно обучение на равнище ЕС

- Разработване на повече проекти за дистанционно обучение
- Разработване на материали за обучение, които могат да бъдат използвани повторно на национално равнище
- Използване на изучаването на казуси и по-атраaktivни форми на обучение

Участници в съдебно обучение на равнище ЕС

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- Само 14 % от съдиите и прокурорите, участвали в проучването, заявяват, че са посещавали европейска програма за съдебно обучение: от тях несъмнено най-много са обученията в рамките на Академията по европейско право (7 %) или на Европейската мрежа за съдебно обучение (6 %). Участието в дейности, организирани от националните органи за съдебно обучение на други държави-членки, е втората най-често посочвана форма на европейска програма за съдебно обучение. Други организации, осигуряващи обучение на равнище ЕС, са посочени от по-малко от 0,5 % от анкетиранияте.
- 22 % от съдиите и прокурорите, участвали в проучването, са участвали в обмен. От тях 56 % са го описали като изключително полезен, а 35 % – като полезен до известна степен.
- 90 % от анкетиранияте са заявили, че биха оценили мерки за насърчаване на повече контакти между съдии и/или прокурори от други държави-членки, като 57 % подкрепят засиленото съвместно обучение, 55 % подкрепят засиления обмен, а 48 % са изразили интерес към онлайн база данни или справочник.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- **Към държавите-членки, техните съдебни органи и националните участници в съдебни обучения**
 - Гарантиране на ефективно и незабавно разпространяване на информацията относно европейски или чуждестранни програми на обучение до всички отделни съдии, прокурори и съдебни служители
- **Към Европейския съюз и неговите институции**
 - Осигуряване на информацията относно европейски програми за съдебно обучение в портала e-Justice, включително възможност за абонамент за получаване на актуална информация
 - Включване на основните доставчици на съдебно обучение на равнище ЕС (Академията по европейско право и Европейската мрежа за съдебно обучение, включително националните участници в съдебно обучение) в правната рамка за бъдещи програми на ЕС за финансиране съгласно новата финансова перспектива (2014–2020 г.), с цел да се гарантира дългосрочна, стабилна подкрепа за съдебни обучения на равнище ЕС

Участници в съдебно обучение на национално равнище

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- **Националните институции за съдебно обучение играят най-важната роля по отношение както на обучението като цяло, така и на обучението по право на ЕС.** Въпреки това основните участници в съдебното обучение във всяка държава-членка имат общ бюджет от над 179 милиона евро и отделят около 52 милиона евро за предоставяне на продължаващо обучение на над 130 000 съдии, прокурори и съдебни служители за над 5 600 отделни обучителни дейности всяка година.
- **По-голямата част от обучението по право на ЕС се осигурява на национално равнище.** Едва малко над половината (53 %) съдии и прокурори, които са участвали в проучването, са посочили, че са получили продължаващо обучение по право на ЕС или по право на друга държава-членка: 21 % са били обучавани от свои национални институти за съдебно обучение, 12 % от съдебни или прокурорски служби, 11 % от съдебни съвети.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

➤ Към Европейския съюз и неговите институции

- Включване на националните участници в съдебното обучение чрез Европейската мрежа за съдебно обучение в правната рамка за бъдещи програми за финансиране на ЕС с цел да се гарантира дългосрочна, стабилна подкрепа за програми за съдебно обучение

Подкрепа на ЕС за съдебно обучение

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ

- **Една трета от запитаните национални участници в съдебни обучения са получили финансиране от ЕС.** От тях над две трети са оценили степента на определяне на точната целева група като „добра“ или „много добра“. Но едва една трета са определили процедурата по подаване на заявления за финансиране като „добра“ или „много добра“.
- **Най-голямата част от националните участници в съдебно обучение са посочили увеличаването на финансирането от страна на ЕС като най-добрият начин за подобряване и засилване на участието в съдебно обучение по право на ЕС** (посочено от 25 от 45 институции, които са изразили мнение). **Опростяването на процедурите за финансиране от ЕС** е следващата най-често посочвана препоръка за действия от страна на ЕС (посочена от 13 институции).
- **Най-често посочваната от националните участници в съдебно обучение причина за неполучаване на финансиране от ЕС е че процедурите на ЕС**

са твърде тромави (посочено от над една трета от тези институции). Други важни фактори са твърде високите минимални прагове за финансиране, невъзможността за поемане на ангажменти за периоди след текущата финансова година или липсата на информация за съответните възможности за финансиране.

- **Всички национални участници в съдебното обучение, които са изразили мнение по въпроса, са посочили, че съществуващите органи/структури за съдебно обучение на равнище ЕС са достатъчни.** Няколко от тях са предложили укрепването на Европейската мрежа за съдебно обучение, като същевременно повечето са на мнение, че ЕС не следва да координира дейностите на различните участници в съдебното обучение, според някои ЕС има потенциал да играе подпомагаща роля в организирането на конференции, разработването на общи насоки за обучение и други подобни дейности.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

- **Към държавите-членки и техните съдебни органи**
 - Осигуряване на лице за контакт за подпомагане на кандидатите в процедурите за финансиране от ЕС
- **Към националните участници в съдебно обучение**
 - Усвояване на средства от ЕС с цел попълване на дефицитите на националните бюджети
- **Към Европейския съюз и неговите институции**
 - Увеличаване на размера на средствата за съдебно обучение и обмен
 - Опростяване и уеднаквяване на процедурите за кандидатстване за финансиране от ЕС
 - Гарантиране, че условията за финансиране от ЕС (напр. график, размер на финансирането) отчитат ограниченията и препятствията, описани в това проучване
 - Осигуряване на лице за контакт за подпомагане и информиране на кандидатите преди, по време на и след процеса на подаване на заявления
 - Понижаване на прага за финансиране на проекти или разработване на друг механизъм, който да даде възможност да бъдат финансирани повече проекти от малък мащаб
 - Приспособяване на програмите за финансиране и на процедурите да преодоляват недостатъците и да отговарят на новите предизвикателства
 - Редовно обновяване на настоящото проучване.

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ ЗА ВЪТРЕШНИ ПОЛИТИКИ

ТЕМАТИЧЕН ОТДЕЛ С ГРАЖДАНСКИ ПРАВА И КОНСТИТУЦИОННИ ВЪПРОСИ

Роля

Тематичните отдели са изследователски звена, които предоставят специализирани консултации на комисиите, вътрешно-парламентарните делегации и други парламентарни органи.

Тематични области

- Конституционни въпроси
- Правосъдие, свобода и сигурност
- Равенство между половете
- Правни и парламентарни въпроси
- Петиции

Документи

Посетете интернет страницата на Европейския парламент
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

Снимките са предоставени с любезното съдействие на:
iStock International Inc.

